

o moc zákonodárnou a dosahovaly vlivu na moc vládní, bylo samozřejmým požadavkem, aby členové těchto sborů byli nadáni neodvislostí vůči panovníku, jež by pro jejich činnost v parlamentě se na nich mohl mstít, nebo jim v ní úplně překážeti. V těch dobách se vyvinula parlamentní imunita, že totiž členové zákonodárných sborů nesměli býti pohnáni před soud bez svolení příslušného sboru. Ustanovení to bylo nutné, rozumné a účelné. Vzniklo v mateřské zemi parlamentarismu a přeneslo se do všech ústav. Než doby se změnily. Justice stala se neodvislou, řídící se pouze zákony. Absolutní panovníci mizeli a konstituovány státy právní, kde i správa řídí se zákonnými předpisy. Místo panovníka vládne nyní ministerská rada, jež jest výborem parlamentní většiny. Je na snadě myšlenka, že nyní není potřebí parlamentní immunity, když vše jest ve státě ovládáno právem, jemuž podléhají všichni občané bez výjimky. Než na místě absolutního panovníka může nastoupiti absolutistická parlamentní většina, jež může vůči protivníkům politickým býti krutější než jednotlivec. Nutno proto i za změněných poměrů politických ponechati institut immunity. Než nutno dobře rozeznávat a míti na paměti účel její. — Mám za to, že u nás nechápou se správně tyto věci. Jestliže poslanec nebo senátor dopustí se trestního činu, jež s výkonem mandátu nemá pranic společného, ba přímo přiči se mu, dejme tomu, když poslanec nebo senátor dopustí se přestupku urážky cti svého spoluobčana, jest jen slušno a spravedливо žádati, aby pro něho platilo to, co pro každého jiného občana: aby byl před nestranným soudem žalován a potrestán, a není tendencí immunity poslanecké, aby vydán soudu nebyl. Immunitní výbor a sbor zákonodárný nemá rozhodovati, zda člen sboru dopustil se trestního činu a zda je potrestání hodeno, či nikoli, k tomu v právním státě jsou soudcové, nýbrž má pouze rozhodnouti, zda trestní stíhání v tom kterém případě bylo proti členu sboru zavedeno pro jeho činnost jako poslance nebo senátora, nebo aby tato jeho činnost jeho byla překročena nebo stížena. Několik posledních událostí v našem životě politickém nesvědčí o tom, že by příslušní činitelé si byli tohoto stanoviska vědomi. Tvoří se tak dvojí právo v demokratické republice: jedno pro členy zákonodárných sborů, a druhé pro ostatní občany. Neustále se tvrdí, že parlamentarismus jest v krizi. Nevěřím tomu, nutno však změnit stanovisko ve věci immunity členů sborů zákonodárných, a speciálně v deliktech nepolitických.

Dr. Karel Novák.

LITERATURA.

Josef Šusta: *Dějiny Evropy v letech 1812—1870. I.* — Praha. »Vesmír«. Děj. nového věku. 1922. 8°. str. 306. — Jest málo knih v nynější vědecké literární produkci význačných, ale ještě řidší jsou díla, jež přesto, že jsou pracována metodou přísně vědeckou, otvírají se i širší vzdělané veřejnosti. K nim patří nesporně tato práce Sustova, v níž své myšlenky vykládá historik-vědec způsobem přístupným, aniž by co musil při tom slevovati se svého kritického stanoviska, nikoliv úzkému kroužku odborníků, nýbrž průměrným vysokoškolským inteligentům. Dílo jeho vzniklo vlastně z přednášek, jež konal na diplomatických kursech. Tím si vysvětlíme formu, neboť v těchto kursech stejně zasedá vedle odborníka-historika, právník, inženýr, politik atd. Ale nutno je říci již předem, že forma tato je skvělá; Šusta je mistr slohu, nebojí se řečnického obratu, dovede však voliti vždy výraz přiléhavý, který vystihne situaci do posledního detailu. Způsob jeho vyjadřování dosvědčí pravdivost slovy, že k zhodnocení obsahu nedostací jen ovládati věc, nýbrž mnoho záleží na podání, jež úplně se kloní ke zvyku galskému a odtažuje od strohé a drsné formy germánské. To je jistě první dojem, jímž na Vás působí

dílo tohoto autora ve všech svých desíti kapitolách. Ovšem podmínkou, kterou úplně splňuje, jest, že spisovatel látku dokonale ovládne a vnitřně zažije a promyslí. Již úvod ani ne dvouarchový dokazuje vše jasně. Šusta nahodí otázku porážky Napoleonovy, ale ihned se vrací k vysvětlení příčin, jak idea imperialistická stává se odkazem antiky, jež sice nedůžuje se vždy při své intenzitě, zvláště když nadchází boj mezi mocí duchovní a světskou. Tehdy v XV. stol. vynořuje se projekt mírového svazu Antonia Mariniho z Grenoblu, který získává našeho Jiříka Poděbradského pro svou myšlenku, jež ovšem zapadá brzy v zapomenutí. Imperialismus stoupá naleznuv nadšené průbojníky v rodu habsburském, jehož akce vyvolává reakci Ludvíka XIV., který stává se nositelem imperialismu francouzského. Když pak k této praksi obratných diplomatů přistupuje pomocnou rukou i teorie opírající moc státní až již o božské právo biblické jako Bossuet a Filmer, ať o jakousi existenci smlouvy o vzniku státu jako Hobbes, utváří se tuhý stát policejní, jehož t. zv. osvícený absolutismus snaží se zasahovati do všech drobností denního života bez ohledu na staré zvyklosti a řády. Jako kontrast k osvícenému absolutismu vystupuje osvícenský liberalism a přitažlivý vzor americký zanáší i ve starou Evropu hesla demokratismu. Ale vlastní var hesel přináší teprve revoluce francouzská, jež však nepotlačuje nikterak imperialismu, nýbrž naopak formuluje vlastní, revoluční. A tak je jen možno, že po prvních bouřných záchvěvech vyvstává jedinec, který přístě se stane sám nositelem ideí imperialistických, jak toho dosud paměť lidská neznala. Okolo této osoby se točí pak historie až do jejího pádu v jednom víru. Z protivy k jejím snahám vyrůstá i národní hnutí německé, z nápodoby plánů zmohutňuje moc císařská, jež hraje konečně vůdčí úlohu v její porážce — zkrátka dějiny této doby jsou dějinami politickými, ba autor přiblíží čtenáři je tak značně, že i líčená doba je pro dějiny příliš nová a spis sám stává se dilem o politice nové doby, čímž význam jeho pro nás tím více ještě stoupá.

Ostatně vysvitne to z následujících kapitol, v nichž Šusta líčí jednání vídeňského kongresu a utvoření i plány »Svaté Alliance«. A opětně jako dříve točila se politika kol geniální postavy Napoleonovy, tak nyní soustřeďuje se k osobě Metternichově, nikoliv geniální, avšak despoticke. Není divno, že v obecném útlaku se kontrastem pozdvihuje myšlenka národní, jejíž výstřelky ovšem zavdávají příležitost absolutistickým vládcům potlačiti co nejvíce nenáviděné hnutí, které naopak dává vzrůstí krásným svobodomyšlným myšlenkám, jež v Praze reprezentuje Bernardino Bolzano. Není jinak možno, že tato politika uvízne v malichernostkách a že je počátkem poklesu významu Rakouska, jež až dosud v Evropě hrálo vůdčí roli a že vzrůstá význam Anglie, která stojí za nedlouho v popředí demokratického hnutí i zápasů národohospodářských. Ale autor pojal správně svůj předmět a proto nezapomíná při líčení dějin hlavních národů evropských ani na státy ostatní, zejména na Španělsko, pak Turecko i na hnutí filhelénské za svobodu Řeků (Byron), na útlak balkánských Slovanů a na pokořené Poláky. Ovšem hlavní ohniska evropské politiky jsou stále v Anglii a ve Francii, jež červencová revoluce je bezprostřední příčinou ke vzniku samostatné Belgie, nezdařeného povstání varšavského i vzplanutí bojů za svobodu Irska. A tak příští doba stojí ve znamení protikladu politiky velmocí východních k velmocím západním. Když končí se pak půle století devatenáctého, stojí Evropa v předvečer nové doby revoluční. Anglie octne se ve znamení dělnické otázky, jejíž praktické řešení bude nutno naléztí, zatím co teorie (Adam Smith, Robert Owen, Richard Cobden) řeší ji tu s větším onde s menším zdarem. Spletitost otázek stupňuje se nadto hnutím probuzenským u národů potlačených. Vítězství sýracských vlastenců je poslední předzvěstí revoluce roku 1848. —

Šustova práce má tu velikou přednost, že neobmezuje se na pouhou práci diplomatů a politiků, nýbrž všímá si bedlivě i otázek sociálních a

kulturních hnutí a tak hodnocením všech těchto složek dochází ke konečné výslednici. Není to práce vědecká v tom smyslu, jak si ji obyčejně představujeme s materiálem, poznámkami, literaturou atd.; je to jen výsledek pilné, kritické práce podané krásným slohem, přístupně a se skutečným nadšením. Tak Šusta zůstal věren svému osvědčenému stylu ze svých »Dvou knih dějin českých«.

Ča.

Prof. Dr. Egon Weiss, *Griechisches Privatrecht auf rechtsvergleichender Grundlage*. I. Allgemeine Lehren, Leipzig 1923. Stran XII+549. Předmětem autorových úvah je veškeré řecké právo, nejen tedy výlučné právo attické nebo egyptských papyrů. Pod názvem všeobecných nauk spojuje ve čtyřech knihách pojednání o pramenech práva (I.), o právním subjektu (II.), právním jednání (III.) a o exekuci. (IV.).

I. Pojem obecného řeckého práva soukromého vytvořil se ve smyslu materiálním, nikoli formálním a jest tak svérázným výtvorem řeckého myšlení. Přes různé odchylky — podobně jako v řecké řeči, kterou přes mnohé rozdily nutno považovati za jednotnou — vzniklo tak během řeckých dějin právo, o jehož jednotě byli přesvědčeni nejen sami Řekové, ale i cizí národové (Římané). Jako všude jinde bylo i u Ř. právo původně spjato s řádem nadpřirozeným, božským (Themis, Dike), vznikajíc při tom jako právo obyčejové (*έθνη* naproti *νόμοι*). Právo zákonné vzniká v instrukcích dávaných magistrátům, jednotný pojem resp. název zákona se nevytvořil, stejně jako jeho forma byla různá podle toho, šlo-li o kodifikaci nebo zákony dodatkové. Autor podrobně líčí různý formální postup při vydávání zákonů. V historické době jsou zákony zpravidla spisovány a vystaveny na veřejném místě.

II. Právní osobnost pojí se k tělu (*σώμα* nebo *ψυχή*). Jmenovitě i otroci jsou osobami, mluví se o tělech svobodných a nesvobodných. Další důsledky se jeví v právu mrtvých, kteří mohou býti i vlastníky (»podíl mrtvých« — předměty s mrtvolami spalované). Právo na pohřbení jeví se tak jako právo osobnostní. Též bohové mají právní subjektivitu. — Způsobilst k právům není však stejná, různý stupeň oprávnění odpovídá nestejným povinnostem. Úplná bezprávnost je pak trestem na těžká provinění. Bezprávnými jsou původně též cizinci, kteří i v pozdějších dobách jsou omezeni ve způsobilsti k manželství a nabývání nemovitostí. — U Řeků nalézáme zvlášť vyvinutý pojem universální právní poslušnosti; zemřelý žijí ve svých dětech dále. Ony zejména sdílejí atimii otcovu, nesou následky jeho přísahy i zločinu; jsou vázány krevní mstou (teprve Solon zavádí »populární« trestní žalobu). Dědici stávají se (jako u Římanů heredes sui) bez zvláštního prohlášení a ručí neomezeně za otcovy dluhy, nemají však beneficia abstinendi vytvořeného římským praetorem. Naproti tomu postranní příbuzní nebo dědic testamentární ručí jen cum viribus hereditatis.

III. Zachované památky ř. pr. nemluví — podobně jako římské — nikde o pojmu právního jednání. Přes to takový pojem byl vytvořen jak lze souditi z formálních předpisů a některých institutů společných různým odvětvím práva (princip publicity, archivy). Nejstarší formy pr. jednání byly symbolické, tak uchopení rukou (»Handritus«) při sňatku a rukojemství. Rovněž použití svědků je starého původu; původně obligatorní, při čemž byl soudce výpovědí vázán, stalo se fakultativním s volným posouzením výpovědí. — Řekové brzy dávali při právním jednání přednost vůli stran před formou. Tak již Solonovy zákony vypočítávají mezi důvody neplatnosti testamentu poruchu myslí z důvodu stáří, nemoci nebo šilenství, přemluvení ženou, donucení — tedy šíře než v římském právu. Podobně v listinách se zjišťuje zdravý rozum jednajících. Simulaci předchází se přísahou. Hojně jsou případy právních jednání pod formou jiných: tak zápůjčka nebo věno pod formou deposita.

Mnohá z právních jednání byla ovládána principem publicity. Uplatňoval se v různých formách, jak je vypočítává řecký autor Theo-

frastos (3. stol.): 1. asistence sousedů, kteří dostávají pamětní peníze, 2. pamětníci, 3. vyšší ochranou je již veřejné provolání hlasatelem, 4. znalost písma na místo hlasatele zavádí ohlášení na úřední vyhlášece, 5. nejdokonalejší formou jsou veřejné knihy, jak je známe jmenovitě z Egypta doby římské. — Princip publicity uplatňoval se nejvíce při obchodu nemovitostmi, ale též při právu zástavním, nabytí dědictví, propuštění otroků; méně již v právu manželském a vůbec rodinném. Účelem publicity bylo přivoditi platný právní stav, jmenovitě znemožniti dispocice osobou neoprávněnou a chrániti práva osob třetích.

Velký význam v dějinách řeckého práva měly archivy. Jich předchůdci byly osoby soukromé, u nichž si strany listiny ukládaly (egyptský *συγγραφοφύλαξ*) a členské seznamy polověřejných sdružení a spolků, které časem nabývaly povahy veřejné. (Neodvisle od těchto vyvíjejí se matricy římské, nejprve v Egyptě a sev. Africe od Marka Aurelia jako všeobecné matricy zrození). — Vlastní řecké archivy jsou vesměs z doby hellenistické, důvodem jich zřízení bylo vybírání daní; nemají tedy nic společného s publicitou. Úřad uschovávající působí druhy i při zřízení listiny, tu má pak deposice obligatorní charakter (uschovává se obyčejně originál listiny). Příslušnost archivů byla asi určena všeobecně, ač o tom nemáme výslovných dokladů. Zvlášť dokonalé bylo archivní zřízení egyptské (listiny od počátku veřejné — *δημοσιός χρηματισμός*) soukromé listiny, kterým byla povaha veřejných teprv propůjčena.

Soukromá listina, obsahující písemně pořízené právní jednání, se vyskytuje u Řeků převahou v objektivní stylisaci (třetí osobou; tak vždy t. zv. syngrafe), méně v subjektivní (cheirografon). Zvláštní formou listiny je hypomnema, listina, která obsahuje offertu a akceptaci, při čemž si strany navzájem vymění podepsané exempláře. Lze rozeznávat listiny dosvědčující a dispositivní; za takovou musíme pokládati listinu tam, kde ji ku zřízení pr. jednání předpisuje zákon nebo vůle stran. Po stránce formální podléhaly řecké listiny vlivům orientálním, jak se jeví na př. na t. zv. dvojitých listinách, přinesených Alexandrovou výpravou.

IV. Ř. pr. zná rozdíl mezi osobní a majetkovou exekucí. Osobní je starší, ale během doby uplatňuje se víc a více druhá. Nejprvotnější formou této (majetkové) exekuce je svémocné zabavení; i když k ní později přistupuje státní asistence, hledí se na ni vždy jako na výkon soukromého práva. Autor podrobněji se zabývá exekucním právem papyrů, jmenovitě na základě exekucních doložek v listinách. — Osobní exekuce vychází z odvety, dlužník i s rodinou propadá věřiteli, který s ním může libovolně nakládati (omezení jako v leg. XII, tab. se nikde nevyskytují). Zakázán je pouze prodej dlužníka v obci domácí. V Athénách zrušil Solon otroctví pro dluhy ponechávaje je pouze pro dluhy veřejné (v Egyptě Augustus). Mírnější formou pers. ex. je vazba pro dluhy, ke které dochází zcela neformálně uchopením dlužníka věřitelem. Vazba se koná ve vězení veřejném a trvá až do úplného zaplacení; ženy bývají z ní vyňaty. Zvláštní formou p. ex. je ztráta cti, která nastává jmenovitě u státních dlužníků. Nepřímým prostředkem exekucním je násilné donucení dlužníka věřitelem (*ἀποβιάζεσθαι*). Omezení či vyloučení exekuce poskytovalo právo asyly, osobní výsady (úředníci) či 'odsouzení' dluhu.

Stručně podaný obsah Weissovy knihy ani zdaleka nemůže naznačiti, co ohromného materiálu je v ní — zvláště v bohatých poznámkách — sneseno. Autor provází své these doklady z pramenů z celého hellénského světa, při čemž neustále srovnává právní vývoj řecký s právy starověkými (římským i orientálním), právním vývojem středověkým i právy moderními. Rovněž literatura je všude uváděna způsobem vyčerpávajícím až do podrobností. Knihu, která vyšla s podporou československého ministerstva školství a národní osvěty možno doporučiti i posluchačům práv, třebaž byla věnována předmětu řádného studia tak vzdálenému:

to pro četná místa psaná se všeobecného hlediska právního vývoje (jmenovitě v poslední knize), a zejména pro poznání úctyhodné pile, s níž je kniha psána. B.

Dr. jur. Rudolf Rauscher: Dědické právo podle českého práva zemského. — V Bratislavě 1922. Právnická fakulta univ. Komen. »Knihovna« sv. 5. 8°. str. 98. — Po dlouhé době dostává se nám opět do rukou obšírná studie o celém oddílu historického práva českého. Ze autor se k ní svědomitě připravoval, není jen možno posuzovati z pravé spousty poznámek, kterými doprovází svůj obšírný text výkladů, nýbrž i z toho, že dříve než přistoupil k této knize zpracoval celou jednu její kapitolu o zvolené posloupnosti ve studii zvláštní, již jsem posoudil ve 3. ročníku tohoto časopisu (str. 44, 45). To, co bylo tehdy řečeno, zůstává i nyní v platnosti pro ony části, v nichž Rauscher použil dřívější své práce (část III.), z nichž však pouze paragrafy o dání dskami po smrti (§ 8) a o zápisu k dědictví dluhem (§ 9) zůstaly beze změny, kdežto ostatní byly valně doplněny a přepracovány, jak k tomu autor dospěl dalším studiem a jak toho vyžadovala systematika celé knihy.

Práci rozvrženou na šest kapitol zahajuje autor úvodem, v němž poukázav na úzkou spojitost vývoje dědického práva s právem vlastnickým podává kritický rozbor dosavadní literatury o tomto předmětu, všimaje si zároveň i literatury jinოსlovanské. V následující stati (§ 1) přechází již k úvahám vlastním a probírá předem povahu rodinného nedílu českého. Je to vlastně revise vývodů Kadlcových s hlediska dědického práva, při níž se ovšem naskytá řada zajímavých úvah jako na př. pokud nedílný mohl míti v držení statky nabyté vedle rodinného jmění, o synovu právu žádati rozdíl, jak vzniká podělení jednotlivých nedílných atd. Celkem vyznívají jeho úvahy týmž tónem jako ve známé studii Kadlcově. Vlastní práce Rauschrova počíná teprve § 2., v němž probral pojem a vývoj posloupnosti u nás. Konstatuje tu přímou závislost dědického práva na právu rodinném, jež je hlavním důvodem, proč krevní příbuzenství hraje tak značnou roli a proč jsou příbuzní po přeslici ve starší době úplně vyloučeni z posloupnosti. Touto závislostí vázanou na rodinném společenství statků neuskutečňuje se v čes. právu universální sukcesse. Je pak hlavní otázkou, jak se zařizuje posloupnost mezi více nedílnými příbuznými, kde se čítá podle kolen či pokolení, při čemž se vylučují ascendentí a nápady jdou pouze vpřed. Při tom linie přímá není omezena, kdežto ostatní končí 4. kolenem. Autor měl příležitost, pojednávaje o způsobu počítání dědického, setkati se polemicky s Blochem a Kossem a správně zůstal se svou kritikou obou prací v poznámkách, poněvadž zatěžovatil tekst věcí odbytou v právu i historii by nebylo stálo za to. Paragraf končí se vypsáním vývoje dědické posloupnosti, v němž poněkud postrádáme většího vyřešení otázky vlivů cizích.

V druhé části jedná o posloupnosti po rodu: Jednak o posloupnosti mužských příbuzných, v níž je zajímavý vývoj k zákazu z r. 1497, že syn nemůže žádati za života otcova díl a podobně i formulace důvodů vylučujících syna z dědictví, jednak o posloupnosti žen. V paragrafu o odúmrtí rekapitulují se vývody z dřívějších prací.

Stran části třetí o zvolené posloupnosti lze opakovati referát dříve zmíněný. Kapitola tato jasnou dikcí patří k nejlepším z celé práce. Konečně ve 4. části zmínil se autor o nabytí dědictví, jež se velmi zjednodušuje u nedílných a o ručení za dluhy zůstavitelovy. V doplňku probrány jsou změny dědického práva podle Obnovených Zřízení.

Bohatost zpracované látky vysvítá z uvedených bodů. Obsaženo je tu celé historické právo, tedy partie ze soukromého práva velmi obšírlá a nesnadná. A tím, myslím, lze vysvětliti určité nedostatky zejména občasně nejasné formulace, neboť není možno shrnouti na tak malém prostoru kriticky zpracované (i s pomocným aparátem pramenným i literárním!) dědické právo. Potvrzuje to, že autor, který je vázán tématem

tak obšírným, nemůže vyhověti na dvě strany: stručnosti a důkladnosti. Dva styly se střetnou: a zhuštěním látky nepřiblížíme se k jasnosti. Není tedy třeba připomínati, že tím větší je zásluha Rauschrova, že se mu podařilo vyhověti obojímu směru. Ca.

Jan Havlasa: Rozlučka církve od státu v Brazílii. Otázky dne sv. 2. Vydal F. S. Frabša. Autor, dobrý znalec brazilských poměrů, líčí zde hlavně kulturní a politický vývoj Brazílie v minulém století, který vedl k rozluce provedené ve federální ústavě z r. 1891. Rozluku samu probírá dosti povšečně, a nerozebírá jí po stránce právní, zejména ne vzhledem k církevnímu právu. J. B.

Dva patentní zákony. (Československý patentový zákon, vydal Ph. Dr. Vlastimil Šmejkal, Praha. — Die Gesetze zum Schutze des gewerblichen Eigentums; zusammengestellt von Dr. Erwin Hüttner, Stiepels Gesetz-Sammlung, Liberec 1923). Šmejkalovo vydání jest určeno pro potřebu vynálezců. Malý spisek vyhovuje úplně svému informačnímu účelu. Obsahuje patentní zákon pozměněný našimi zákony, poučení o požadavcích patentových přihlášek, poplatky, vzorce přihlášky i s výkresem patentu a též náležitosti stížnosti. Po stránce jazykové nelze také překladařu ničeho namítati, snad právník pozastavil by se nad některými výrazy. Již slovo »patentový« neb »patentní« zákon skýtá pochybnosti. K tomu jest vztí zákon z 30. VI 1922 č. 252 sb., jenž důsledně uvádí: »patentová« práva a přihlášky, ale »patentní« zákon, a úřad. »Gewerblich« překládá vydavatel (v 1, 8, a j.) »průmyslový«, ač cit. slovu odpovídá spíše naše »živnostenský«, jak i naše zákony das gewerbliche Eigentum označují živnostenským vlastnictvím (nař. č. 151, 178, 302 z r. 1922). I Randa definuje pojem »gewerbemässig« jako pramen stálého výdělku, což lze vyjádřiti slovy »po živnostensku« a nikoli »průmyslně«. Bylo by ještě zmíniti se o jiných drobnostech na př. »zur Schau gestellt oder vorgeführt« (§ 3 a 6), kde poukazuje zákonodárce na různé druhy patentů, záležejících jednak v předmětu samém, jednak ve způsobu výroby a nelze tudíž uvedenému zákonné místo ztotožňovati se slovy »na odiv vystavován a představován«, spíše snad »k prohlédnutí vystaven aneb předveden«. Také není příčiny, proč odchylovati se při překladu »Anfechtungsprozess« (§ 9) od ustáleného »odpůrčího sporu« a zaváděti nový termín »zrušovací« rozepře. Naopak zase slovo »Verfahren« v § 8 vhodně zrcadlí se v našem »postupu výrobním«.

Německé vydání Hüttnerovo podává úplný zákonný materiál o živnostenském vlastnictví. Vydavatel předesílá historický vývoj, uvádí chronologicky příslušné naše nové zákony, poté vlastní text patentního, známkového a vzorkového zákona s nařízeními, kde odlišným tiskem naznačeny pozdější změny, dále zařaduje zák. ustanovení dotýkající se mezinárodního práva a zákony příbuzné. Zejména lze vítati, že rozhodnutí uvedena jsou ve zvláštním oddílu. Toto uspořádání neruší sled jednotlivých paragrafů a přehled celého zákona, když za každým paragrafem nenásleduje dlouhá řada rozhodnutí jako v Manzových vydáních. Dr. Hüttner nezapomíná k jednotlivým termínům přičiniti i české výrazy — ovšem těžko souhlasiti s překladem v § 55 Vorprüfung (prozkum), vhodněji nadpisuje cit. § Dr. Šmejkal slovy »O zkoušce předběžné«.

Z nadespaných rádek vysvítá, jak jest žádoucí pro vývoj naší právníkové mluvy a ustálení odborných výrazů, aby došlo k oficiálním překladům zákonů zvláště z práva soukromého, uveřejněným jako kompetentní znění zákonné ve Sbírce z. a n. Dr. Fr.

Dr. Otakar Klapka: Samospráva a zřízení župní. — Praha 1923. — Nákladem revue »Parlamentu«. — 16°. — Stran 113. — Kč 19,00. — Autor v přítomné knížce snaží se krátce nastítni nestranně celkem své stanovisko k novým zákonům, zasahujícím do uspořádání místní správy v naší

republiky. Hlavním předmětem jeho výkladů jest ovšem zákon o zřízení župních a okresních úřadů. V několika krátkých a stručných kapitolách úvodních přednesl panující názory a státu a samosprávě a přehledný stav této v zemích západních (Anglii, Francii a Německu), odlišiv jednotlivé typy a vylíčil jejich specifické úkoly. Z nového republikánského zákonodárství ukázal, jak nyní se díváme na úkoly samosprávy, podřizující samosprávné svazky stále větší odvislosti a vázanosti na úřadech dohlédacích.

Dokladem pro to jest i župní zákon a normy jej doplňující, jak autor správně ukazuje.

Zákon tento má své odpůrce a má i své zastance. Rozhodně však pravdiva jsou slova Klapkova, že vady jeho nejsou v něm, jako spíše v okolnostech mimo ně. Jsou to velice obtížné poměry, kterým zákonodárce má vyhovět, aby uspokoil na všechny strany. Obtíže ty jsou ovšem rázu politického. A autor na ně jasně ukazuje. Zákonodárce musí nejen dbát vědeckých zásad a doktrin, nýbrž i politických momentů. Z tohoto hlediska nutno chápat námitky proti zákonu Dr. Klapkou uváděné, a knihu tuto, ač snad příliš stručnou, vítáme a těšíme se, že opravné myšlenky autor vysvětlil až v soustavném vylíčení ústavy obecní a župní, jež slibuje.

Dr. Karel Novák.

Zákon o najvyššom správnom súdĕ. — Publikácii ministerstva pre sjednotenie zákonov a organisáciu správy. — Sväzok II. — Praha 1923. — 8°. — Str. 64. — Kč 12,40. — Svazek tento obsahuje velice dobře komentovaný zákon o správním soudě z r. 1875, jednací řád tohoto soudu, kteréžto normy byly pouhou citací převedeny také na území Slovenska a Podkarpatské Rusi zákonem č. 3/1918, dále pak i jiné zákony a nařízení této materie se týkající. Oproti vydání (Fliedrovu*) má přítomné dílo tu přednost — nehledě ke vzpomenutému komentáři, — že změny původního zákona jsou uvedeny na příslušných místech, a kromě toho zákony pozdější jsou přidány v celém textu na konci knihy. — Zapomněli však redaktoři přece uvést doslova ustanovení t. zv. základního zákona státního z 21. XII. 1867, č. 143 ř. z. (čl. 2. lit. b) a c) a čl. 3. lit. b), pokud byla zákonem čís. 3/1918 ponechána v platnosti a ohledně nichž se kompetence náležející dotud říšskému soudu přenášela na nejvyšší správní soud. Uvedení těchto norem nejasně v poznámce tuto vadu neodstraní, tím spíše, že kniha tato jest v první řadě určena právníkům slovenským, kteří nemají možnost čerpat z původního textu rakouského zákona, nebo jistě velice ztěžka. — Jinak jest redakce vedena velice pečlivě, a můžeme dílo opravdu zařadit mezi nejlepší úpravy zákonné materie, týkající se nejvyššího správního soudnictví u nás. — Cena jest opravdu lidová.

Prof. Dr. Josef Vacek: Právní názory církve římsko-katolické ve světle dějin. Díl první. (Knihovna Čs. A. S. »Právník«, svazek I., Brno 1923.)

Mínění, že církevní právo rovnoměrně s úpadkem vlivu církve na veřejný život a s úpadkem náboženského citění širokých vrstev lidu stane se zbytečnou přítěží, ukázalo se zcela mylným. Naopak: je předním úkolem církevního práva podrobně poučiti o vývoji poměru mezi státem a církví, a právě poměr našeho mladého státu k odvěké organisaci církve římsko-katolické, jakožto nejmocnější organisace náboženské v našich krajích, zůstává palčivým problémem jak politickým tak kulturním. Kdo chce býti důkladněji vzdělán pro přípravu k řešení této otázky, tomu nesmí chybět znalost historického vývoje poměru mezi státem a církví, zvláště v našich zemích, v jichž dějinách hrála úprava vztahů mezi mocí státní a církevní vždy význačnou roli.

*) Viz »Všehrd«, roč. III. str. 44.

V tom tkví aktualita spisu prof. Vacka, vydaného Čs. A. S. »Právník« jako I. svazek knihovny tohoto spolku. V předmluvě podává prof. Vacek přehled všeobecných názorů na úpravu církevních poměrů ve státě, zejména pak také názor svůj, v dalším pak sleduje na širokém historickém podkladě vývoj názorů církve římsko-katolické na vztah ke státu od počátku její organisace přes období rozvoje nadvlády církevní nad státy až do doby úpadku církevní moci. Probrav příčiny tohoto historického zjevu přechází k podrobnému líčení a rozboru české reformace, což tvoří hlavní jádro knihy. Důkladností a namnoze novostí postřehu a analys předstihuje v tomto směru vše, co bylo dosud napsáno v české i cizí literatuře církevního práva o této nejslavnější době nejen české historie politické, nýbrž i nejzajímavější periodě náboženských dějin českých a současně období smělých pokusů o realizaci revolučních návrhů na řešení poměru státu k organisaci církevní. Tím vymyká se Vackova kniha z rámce obvyklé učebnice a přehledných spisů o podobné materii a nabývá nejen vysoké důležitosti vědecké, ale i významu pro neodborné kruhy čtenářstva. Proto vydáním této knihy, jejíž prvý díl sahá k počátku náboženské reformace Lutherovy, přispěl Čs. A. S. »Právník« opět značnou měrou k obohacení české literatury vědecké i všeobecně důležité. Především ovšem kniha zůstává určena pro akademické studium, také prof. Vacek ji věnoval akademickému dorostu moravskému, doprovodiv věnování opravdu vřelými slovy o vztazích mezi Moravou a Čechami. Nechtě snažení p. prof. Vacka najde půdu úrodnou.

—l K—

Zákony o školách národních. Sestavil Dr. Osvald Janota. — Sbírká zákonů československých, svazek XI. * Brno 1923. — Nakladatelství Barvič a Novotný s podporou ministerstva školství a národní osvěty. — 16°. — Stran 366. — Kč ?? — Poměry pomalu se konsolidují, a k tomu přispívá spolu i jasný a známý právní řád. Převrat přinesl hlavně v oboru správního práva tolik nové látky, že právem bylo si stěžováno na nepřehlednost jednotlivých materií. Tuto vadu hledí pokud jde o školy národní v zemích historických, odstraniti uvedená sestava platných předpisů, vydaná péčí Weyrovy sbírky zákonů redakcí Dra Janoty, rady nejvyššího správního soudu. Všechny důležité normy byly do sbírky té pojaty, a odkazy a poznámky byly celkem účelně provedeny, ač tu a tam omezenost místa vede ku nepatrné nepřehlednosti, totiž tam, kde na změnu příslušného předpisu se pouze poukazuje, ač by snad bylo vhodno, aby nová norma ta byla hned na místě uvedena, aby čtenář nebyl nucen pravý stav věci hledati podle odkazů po různých stránkách knihy, po případě dokonce i jinde, čímž ztrácí mnohdy souvislost. Autor sbírky sám v předmluvě si stěžuje na nedostatek místa. Myslíme, že neměl býti omezován 20. tiskovými archy jako limitem práce své. Ze sbírky vidno, že svému předmětu věnoval se s láskou a porozuměním, a bylo-li tomu tak, měla mu býti dána možnost, aby jednal podle svého volného uvážení. Dobrá věc byla toho hodna. Avšak i tak nám sbírka vypomůže, neboť speciálně v tomto oboru přišla velice vhod, soustřeďující všechny významné zákony a nařízení této materie.

—á—

Výklad živnostenského řádu. — JUDr. Bohuš Procházká. — Právnícké a politické příručky, sv. 12. — Nákladem B. Kočího v Praze I. — 16°. — Str. 248. — Kč 15,00. — Výklad Dra Procházký snaží se populárním, jasným a přehledným způsobem vyložiti živnostenský řád. Nemá ambicí vyšších, než věc vysvětliti. Proto mnohdy podává prostě parafrasovaný text zákona, jinde píše obsírněji, kde povaha věci to vyžadovala. Svému úkolu vyhovuje dobře, ano doufáme, že i právníci ex professo sáhnou rádi k této příručce, stejně jako bude dobrým rádcem živnostníkům a živnostenským společenstvům.

—á—

Předpisy trestního zákona i řádu rep. čsl. — Díl II. — Dr. Max Lederer. — A. Haase. — Praha 1923. 16°. — Str. 362. — Kč 36.—. —

Po roce vychází slíbený II. díl této sbírky. Kdežto díl první*) obsáhl materii vydanou do 30. června 1921, druhý díl časově pojal látku do 30. září 1922, a dále obsahuje jako díl III. různé předpisy, výnosy a nařízení presidenta republiky (amnestie) a ministra spravedlnosti od převratu do 30. září 1922. Rovněž do sbírky byly pojaty změny norem obsazených v I. díle, čímž oba díly tvoří jediný celek, podávající podrobně přehled trestních předpisů v republice vydaných. Sbírkou bude uvítána jmenovitě praktiky, kteří trpí velice roztráštěností právních norem. Rejstřík, ke sbírce připojený, snaží se uvést jednotlivé předpisy v organický celek a usnadnit orientaci.

—á—

Ludwig Fleischner: Berufswahl und Fachbildung. — Reichenberg 1923. Gebrüder Stiepel. 8°. Str. 28. Kč 8-00 (!). — Fleischnerova publikace zřejmě polemicky zladěná (patrně určená jen pro užší kruh) je zajímavá spleť nejrůznějších vývodů, jež nejsou sice nové, ale jejichž sestavami autor dospívá k důkazům nutnosti přeorientovat se ve studiu. Autor, který je velmi korektní v nazírání na naše národní poměry, nezná bohužel prací našich českých zejména Weignerových (o informační brožůře tohoto výborného zesnulého pracovníka stala se zmínka ve »Všehrd« (II. 59), ani zařízení Pedologického ústavu města Prahy, nemluvě ani o poválečné činnosti pražské »Poradny pro volbu povolání« a psychotechnického oddělení při Masarykově Akademii práce, jakož i některých soukromých korporací, jako brněnského Sdružení pro výzkum dítěte. Jinak by nebylo možno, aby Liberec kladl na první místo ve výčtu těchto institutů. Fleischner opakuje starou devisu o nadprodukcii inteligence, která při nižším kursu duševní práce je špatně honorována a ubíjí se v úřadech. Ukazuje na příčiny: jednak jsou to mylné názory (německý kupec dává syna studovati, aby šel na kupectví, rakouský kupec dává ho na kupectví, že studovati nechce!), jednak ulehčení studia otevřelo brány zivlům méně nadaným. Autor hlásá návrat k svobodným povoláním; názory lomí poučováním neuvědomělých a proto ostře odmítá provolání jednotlivých odvětví živnostenských o přeplněnosti (výborně tuto náladu fejttonisticky charakterisoval —ksg— v *Národ. L.* v jednom červnovém čísle), přival do nynějších škol zadržuje zostřením podmínek studijních. Počítá i s momenty politickými, zejména národními. Fleischner je horlivým propagátorem »škol nadaných«, jež ovšem v nynější soustavě lze těžko obhájit. Své vývody zužitkoval ve stati o ženském studiu, v čemž možno mu dáti za pravdu, že ženě spíše svědčí zaměstnání v obchodě a v institucích sociálních. Ovšem to platí jen pro dobu přítomnou a pro naše země. Autor je si toho dobře vědom, uvádí také proto důvody pro i proti. Vůbec cena jeho práce nezáleží v polemické účinnosti, již podpírá i citáty presidenta Masaryka a ministra Bechyně, nýbrž v množství myšlenek porůznu nadhozených a dobrých námětů. Ča.

Universitní studium pražské. Informativní příručka. Vydal Universitní sbor při P. Ú. S. Čs. S. V Praze 1923. Str. 127. Kč 10-—. — Tato příručka je zcela jiného rázu než brožura vydaná 1916, která obsahovala většinou články informující o obsahu a systému studia na různých fakultách a málo údajů praktických. Redakce navého Un. st. ve snaze dáti abiturientům i posluchačům »průvodce stručného, střízlivého, čistě informativního«, přešla zas do extrému, že informace o obsahu studia, kterých zejména potřebuje abiturient při volbě oboru studia, vůbec vynesla. Slovem »informace« rozuměla jen pokyny týkající se zápisů, přednášek, zkoušek, ubytování, podpor atd. Tyto údaje jsou sebrány velice pečlivě. Rozhodně však by bylo značně prospělo, kdyby ke každé odborné části byl připojen aspoň takový článek, jaký jest krásný článek Kalabův v části právnické: Proč studujeme vědy právní. Zato však chybí právnické části údaje o vyhlídkách absolventů, na které v ostatních částech nebylo zapomenuto. Úprava knihy, až na obálku, není příliš pěkná.

*) Viz »Všehrd«, ročník III. str. 140.

Jan Hocke: Čtyři historické mapy k dějinám národa československého. — Týž: Vývoj státu československého. (Nástěnná mapa.) Praha 1923. Stát. naklad. — Odborný učitel Hocke kreslil podle návrhu prof. Kaprasa známé mapy historického vývoje čes. státu (vydání Unie), které hlavně sloužily při mírovém kongresu. Nyní sám se pokusil jednak o malý příruční atlas (jen do stol. XIV!) a větší nástěnnou mapu. Kresba je shodná s úpravou zmíněných map, ale bylo by si přáti zejména na velké mapě lepší volby barev a některých korektur zakreslených hranic. Jinak by slušelo jádro státu českého kresliti ve větším měřítku a potlačití spíše prázdňné plochy, které jen přehlednosti škodí. Tím by získala mapa jak pro praxi politickou tak pro vědeckou potřebu. Ča.

Sborník věd právních a státních v roč. XXIII. (1923) v čís. 1. a 2. přinesl studii Živojina M. Periče o charakteristických rysech ústavy SHS., pak práci dra Fr. Vážného »Studie o tarifech v dopravě poštovní, telegrafní a telefonní.« Francouzsky je tu otištěna přednáška R. Demogue v Právnické Jednotě. »Bases de la responsabilité civile.« Zajímavé i politicky momenty přináší článek dra Vrat. Kalouska, v němž uveřejňuje rodinný statut dynastie Habsburko-Lotriaské (v čes. překladu, lépe by bylo otisknouti originální text) s poznámkami pro otázku, koho sluší považovati za člena bývalé panovnické rodiny při převzetí statků a majetku podle zák. z 12. srp. 1921 č. 354 Sb. z. a. n. Dr. Čapek pojednal »O běžném pojištění dopravy zboží«, dr. C. Horáček ml. podal příspěvek k teorii indexovaných čísel a jejich použití ve statistice cenové a dr. Rouček »O základních rysech ústavu správy« napsal opět jednu kapitolu ze svých prací o tomto institutu, známých již z jiných časopisů. Ča.

Co nového na cizozemském knižním trhu.*) Knihupectví Alfred Lorenz (Leipzig, Kronprinzstrasse 10) oznamuje mimo jiné: Ebermayer L., Lobe A., Rosenberg W.: Das Reichsstrafgesetzbuch mit Berücksicht. d. Rechtspraxis d. R. G. R. ve 2. vydání (Berlín 1922, šfr. 40). — Löwe E., Rosenberg W.: Strafprozess-Ordnung f. d. R. již v 15. vyd. (Lipsko 1922, šfr. 44). — Dokončení Ehrenbergovy: Handbuch d. ges. Handelsrechts v II svazcích (Lps. 1913—23, 130 šfr.). — Nakladatelství B. G. Teubner (Leipzig, Poststr. 3) upozorňuje na tyto novinky: Dr. Joh. Riedel: Arbeitskunde, Grundlagen, Bedingungen u. Ziele der wirtschaft. Arbeit. — Prof. dr. A. Sartorius Frhr. v. Walterhausen: Einführung in die Volkswirtschaftslehre (Geschichte, Theorie u. Politik). — Prof. dr. Levy: Die Vereinigten Staaten als Wirtschaftsmacht. — Ve sbírce »Quellen u. Studien des Osteuropa-Instituts« (srov. Všehrd III. 76): Dr. E. Purckner: Die russische Genossenschaftsbewegung (1865 až 1921). — Dr. S. von Bubnoff: Die Kohlenlager Osteuropas I. — Nakladatelství M. & H. Marcus (Breslau, Wilhelmstrasse 8) oznamuje m. j.: Prof. Dr. Carl Koehne: Das Recht der Kurtaxe; Dr. Kurt Wolzendorff: Staatsrecht u. Naturrecht in der Lehre vom Widerstandsrecht des Volkes gegen rechtswidrige Ausübung der Staatsgewalt. Ča.

*) Letošním ročníkem počínajíc zavádíme rubriku, v níž budeme naše čtenáře informovati podle zpráv cizozemských nakladatelství o jejich novinkách. Pro stále trvajících mimořádně poměrů není nám možno ani zdaleka dosáhnouti úplnosti a prosíme tudíž své čtenáře, aby nám co nejvíce k zdokonalení této rubriky pomáhali, zasílajíc nám zprávy o knižních novinkách třeba sebe stručnější. Uvádíme také ceny, a sice při německých knihách značí šfr = švýcarský frank a gzhl = základní číslo, jež nutno vždy násobiti příslušným denním »klíčem« a pak výsledek převésti na naši měnu. Počínáme zemí nejbližší — Německem. Redakce.